

No 2 DE B
PL 423

50 MK

AJAKIRI

Silm

v.

p.

1924

O.-Ü. Estonia Film   Kino Rekord

21. maist alates kõige uuem klassiline monumentaalfilm

 HELENA

    TROOJA HUKKUMINE

 1. osa Helena röövimine, 2. osa Trooja hukkumine

    Manfred Noa lavastus

See film kuulub suurfilmide liiki nagu enne meil jooks-

  nud „Revolutsiooni lapsed“ ja „Messalina“

Tallinna parem kinoteater

„SKALA“

Vabriku tän. 8

Balti vaksali taga

Koduse ja mugava sisseseadega,
on kõige kohasem i g a ü h e l e
m e e l e l a h u t u s e k s. - - -

Alati huvitav eeskava, etenduste
ajal mängib salong trio. - - - -

Sissemineku hinnad odavad. - -

Jälgige tähelepanelikult kino „SKALA“ reklaame

Otto Gebühr: Wichmanstr. 10, Berlin W.

Conrad Deidt: Kurfürstendamm 105, Berlin-Halensee.

Lia de Putti: Tauentzienstr. 14, Berlin W. 50.

Mary Pickford: Pickford-Fairbanks Studio. Hollywood-California.

Lil Dagover: Rüdeshheimerplatz 5, Berlin Wilmersdorf.

Luciano Albertini: Friedrichstr. 12, Berlin SW. 48.

Paul Hartman: Tauentzienstr. 3, Berlin W. 69.

Ernst Hofman: Lessingstr. 7, Berlin.

Lya Mara-Zelnik: Pommernallee 1, Berlin.

Wladimir Gaidarow: Regina Palast Hotel, München.

Dick Barthelmess-Inspiration Pictures, 565 Fifth Avenue, New-York.

Jackie Coogan: Metro-Film, Low-Building, Broadway, New-York.

Alfons Fryland: Kaiserdamm 99, Berlin-Charlottenb.

Olaf Fønns: St. Knudsvei 65, Köbenhavn.

Ernst Lubitsch: Barmer Brothers, Los Angeles-California.

Bruno Kastner: Jenaer Str. 7, Berlin-Wilmersdorf.

Charlie Chaplin: Film Corp. Hollywood California, Street 416, en Brea Avenue.

(Järgneb)

Väljaandja
R. RAUKAS
Vastutav
toimetaja
M. LEPPER

Film

Toimetus ja
talitus
Tallinnas,
Hobusepea t.2

Ilmub 1 kord kuus

Filmi kümme käsku.

Iga filmiateljee tunneb „täheks“ püüdjaid. Ei möödu pea ühtegi päeva, mil rong mitte hulga uusi noori ja armsaid tütarlapsi filmilinna ei tooks, kelle hulgas leidub liigutavate nägudega väikseid õnnetuid olevusi ja imposant esinemisega daame. Juhitud soovist, kõigi nende suurte lootustega hellitatud püüdjate kannatus- teed hõlbustada, on Mary Pickford kokku seadnud kümme käsku, mis oleks juhiks teel filmitähtede taeva.

„Ma ei taha kunagi tagasi hoida tütarlapsi filmi juure minemast“, ütleb väike Mary, „kui soovija oma otsuse on tõsiselt ja õiglaselt läbi kaalunud. Vaevalt leidub teist karjääri, mis nii palju teadmisi ja võimisi nõuab ja nii palju raskusi valmistab, kui see väikiv kunst. Sellega ei taha siiski öelda, et kõigile jääks edu saavutamata, on ju tegevus- väli arvamata avar ja võivad karjääri teha kõige mitmekesisemad tüübid. Tänapäeva kinematograafia on hoopis teine, kui oli siis, kui praegused filmitähed algasid ja palju rohkem ei olnud kui harilikud näitlejad.

Üldse on edu väga problemaatiline asi, mida kindlate seadustega ja kokkulepetega ei saavutata. Väsimata töö ja usinus on parem kaitse äparduste vastu, kuid ei anna veel mingit tagatist eduks.

Tulevane filmitäht peab lugemata nõudmistele vastama: kõige pealt nõutakse talt intelligentsi, taktitunnet, julgust, vastupidavust, kõige laiemat arusaamist inimese olemusest, talenti ja kõige pealt noorust, mis on parim eduallikas.

MARY PICKFORD

13. 8. 1916

Siin minu kümme käsku, mis soov endid filmile pühendada:

1) Ära mine filmi, ilma et Sul elu ülespidamiseks mõnda kindlat ametit oleks; see kaitseb Sind kuivale jäämise eest, kui filmis jääb edu saavutamata.

2) Alga filmimisega ainult siis, kui Sul niipalju varandust kogutud, et sellest vähemalt ühe aasta võid elada.

3) Allu armuta enese- kriitikale, kas Sul leidub tõsiseid dramaatilisi andeid.

4) Püüa end harjutada dramaatilises kunstis, esinedes mõnel sõnalaval. On see võimata, siis anna end seltskonna arvustada, esinedes väikeste ettekannetega perekonnas ehk tuttavate ringis.

5) Enne filmimisele asumist püüa omandada absoluut kindel ülesastumine esinemises.

6) Esitama minnes võta võimalikult suur kogu enda pilti kaasa, siis on Sul palju paremad väljavaated vastuvõtmiseks.

7) Sinu garderoob peab olema väga rikkalik.

8) Ära lahku oma endiselt ametikohalt enne, kui oled vähemalt prooviviisi filmitud. Siis on Sul võimalik näha ja otsustada, kui-

das Sa filmis välja tuled.

9) Oleks väga õnetu mõte ettekujutada, nagu oleks filmimine lõbuasi. Filmimine on väga tõsine ja raske töö. Et läbi murda, on vaja palju otsekohesust ja auahnet püüdmist.

10) Ära unusta, et filmis, nagu igas teises elukutses kõige paremad väljavaated edu suhtes on sellel, kel on oma töö juure kaasa võtta suurem intelligentsus ja õiglus.

Teater ja kino.

Kui tähepanelikult vaadelda filmi edusamme eriti Ameerika Ühisriikides, siis peab tahes ehk tahtmata tunnustama, et kino sihikindlalt suurima seltskonna nautimisasutuse nime ja tähtsuse omandab.

Samal ajal tõrjutakse teater oma vananenud tehnikaga ja piiratud ruumiga tagaplaanile. Teaterkunst kahvatub; teater ei ole enam endine nõiduslik elupeegel, sest et põline eluvool on muutunud liiga kaleidoskoopiliseks ja tormiseks; oleviku rütm ja sündmuste tempo liiga muutlikuks, hetkelikuks, arusaamatuks ning demokratiseeritud rahva nõudmised — otse võimatuks kujunenud.

On kadunud klassiliste aegade loomingu põhimõtted, mis näitekunstile tarvilikku hapnikku külluses pakkusid; ühes sellega on oma absoluutse tähenduse kaotanud ka individuaalne alus, kui loomingu põhitõlgimus.

Uued, tundmatud, kolossaalsed jõud, varustet imetegevate masinatega, on hakanud põimima imekeerulisi joonistusi elu põhitoonil, avaldades sotsiaalseid nõudeid tiitani häälega, rahustades maailma suurte pööretega ja klassiliste katastroofidega.

Meie elame üle seda ajajärku millest suur ettekujutaja Jules Verne ainult unistada võis . . .

Suurevõimeline tehnika tungib mere ja maa kõige pimedamatesse nurkadesse . . . Ta paigutab neegri elektrimasina taha, ja sunnib punanahkset vibulaskjat

EVA MAY
„Paganinis“

CONRAD VEIDT
Paganini osas.

omi noole browningu vastu vahetama . . . Ta ei tunnista midagi, mis vananenud — ta imetegeva jõu all muutuvad iseloomud ja rahva kombad . . .

Tehnika ajajärk tunnustab sellepärast ka ainult seda kunsti, mis võib temaga ühes igale poole samuda, kaasa elada, peegeldada . . . Ja sarnasena esineb edurikkalt filmikunst.

Mitte ainult sellepärast ei kaota harilik näitelava suurima osa oma tähtsusest et ta ei suuda sotsiaalsele nõuetele vastu panna, vaid ka üksiku indiviidi elu ei võimalda jälgimist ja analüüsimist, kulisside, kunstliku perspektiivi ja butafooria abil . . .

Katsume jälgida, näiteks, n. n. „meie aja kangelase“ igapäevast elu, ja meie leiame teda pea autos, pea kiirrongis ehk lennukil, pea torpeedopaadil, pea sügaval maaalusel metropolitäänil . . . Meie ei suudagi õieti arusaada millistes kohtades, situatsioonides sünnivad, edenevad ja millises järjekorras järgnevad tema elu episoodid . . .

Seda suudab ainult film; — sellepärast minnakse tema saavutusi huviga vaatama.

Ja nüüd, kus inimsoo ees seisavad lahendamata probleemid, kus riigid ja valitsejad tõusevad ja langevad, ja kus kogu kunstiline loomingu ja teadusline uurimine viibivad otsimiste teedel, aitab kino rohkem, kui ükski teine abinõu uurimistes ja katsetes kaasa. Ta näitab meile kõik — mikroobi sündimisest — kunni keerulisema inimpsüholoogia keerdsõlmeni . . .

Nii siis, — enam, kui muu asutus aitab film kaasa kultuuri ülesehitamisele. Nii, vähemalt seal, kaugel — Ühisriikides.

Kui meie nüüd kodumaa poole pöörame, siis leiame, et siin valitseb filmikunsti alal peaaegu täieline tühjus ja ükskõiksus. Rääkimata filmiloomingust, viibib siin kino, — kui asutus, surnud punktil. Ta ei nihku, ega nihku oma määrinud, kitsast ruumist sinna, kus teda ammu oodatakse, — puhtasse, mugavasse teatrisaali . . . Kogu see filmiilm kujutab siin mingisugust saladuslikku — tundmatud; oldakse umbusklik kõige vastu, mis film kavatseb ettevõtta, tehakse noomitusi seltskonna tegelastele, kui need kogemata juhtuvad filmi kiitma . . . Isegi see lõpmatu huvitav rida suurepäraseid pilta mis meie kodumaa kinoteatritest läbi käinud, ei ole mingit jälge ajakirjandusesse jätnud . . . Justkui polekski nähtud tööd, saavutusi, mille kallal vaeva näinud tuhanded kirjanikud, näitlejad, inseneerid, arhitektid, tehnikud ja kunstnikud igast voolust ja kaliibrist . . .

Ent see suur „tundmatu“ töötab suurepäraselt. Iga õhtu täidavad kinoruume tuhanded pealtvaatajad ja silmitsevad kustumata huviga kõike, mis ekraanil sünnib . . . Kino huvitab rahvast. Teatrid ei või sellega uhkustada . . . O, — mis siin enamuhkusest rääkidagi!

Kas on meil teater väljasuremas? Kaugeltki mitte, kui mõistetakse talle ruttu tarvilikku abi anda. Millist abi tarvitab aga teater? — Raha? — Ja! Aga veel enam — kunstilist arenemist . . . Teatrile peaks jääma tema musikaalsus, tema eesõigus etendada peenemat ja kõrgemat kunsti — avades inimhinge kõige peenemad, esteetilisemad ja musikaalsemad omadused. Meie peaksime teatris käima puhkamas, — kinos aga õppimas. Mõlemad asutused peavad töötama ühise ja kõrge eesmärgi heaks, — rahva kultuuri-tasapinna tõstmiseks. Mõlemad peavad tänapäeva ilmale, kus energiliselt teostatakse vana aksioomi „terves kehas — terve vaim“ — nimelt tervet vaimu looma. Sellepärast tuleb neil üksteist aidata, tööd jagades, aga mitte teises surmavaenlast nähes . . . Meie rahvas januneb tõsise kunsti järele. Ärgu oldagu nii kitsi aitamas kunstikoole!

Ja siis veel — meie maa ja rahvas, — keda vanas kui uues ilmas tahetakse tundma õppida! Milline

Kuulus Ameerika näitejuht GRIFFITH töö juures

suurepärane ülesanne meie valitsusele, meie kunstitegelastele! Milline lai tööväli — milline suur ja vastutusrikas ülesanne — tutvustada maailma meie ajalooga! . . .

Vaadakem, — need on meie linnad, mis kannavad veel keskaja kuju; see on meie ajalugu, kus lõpmatu palju rikkalikke legende, lugusid mis meie tormilikku minevikku valgustavad! Haruldased — huvitavad ja sisurikkad on meie ajaloo leheküljed ja palju kaotame meie, et senniajani teisi rahvaid — a propos! — ka meie oma rahvast nendega tutvustanud ei ole!

Mis on meil selles suhtes korda saadetud! Tööpoolest — mitte midagi!

Mõtelge selle peale härrad, kelle hinge peal see lasub!

Dalter Lynn.

Ühisel jõul.

Ühendus teeb tugevaks. Ühendatud jõul ja tahtmisel kaevatakse mäed läbi, ehitatakse piramiidid ja võidetakse kõrbed. Need on piltlikud ütelsused, kuid jäljendused, mis elutõelisele alusele rajatud. Vaadake inimkonda tema edusammudel ja meie peame tunnistama, et ühisel tahtmisel ja ühendatud jõul rahvaste ja riikide õnn või hea käekäik rajatakse.

Viribus unitis — ühendatud jõul, oli tuttav kõnekään juba vanema aja inimestel! Mida uuemal ajal ühendus on suutnud ja suudab korda saata, selle näitlikuks tõenduseks on ühis-tegevus ja ühiste huvide hindamine seltskonnas.

Inimesed, kellel arusaamine ei puudu, püüavad isegi oma ameti või tegevuse alal ühineda, et kergema vaeva ja vähema ohvriga eesmärgile läheneda, mis vahest üksikutele ülejõu käib.

Pole siis imestada, et inimesed mitmel tegevuse alal on ühinenud ja ühinevad ka tulevikus.

Kuidas on aga lugu Eesti kino ettevõtjate ja tegelastega? Kas on juba meie kino edustajad ülemaalse ühisuse loonud, mis neid ja nende tööd edu poole kannaks?

Kahjuks pole sellel alal veel RICHARD BARTHELMES üksikud ojad võimsaks jõeks koondunud. Kobatakse ja elatakse päevast päeva, omaette jõudu kulutades ja vahetasu võraste ettevõtjate ja vahetalitajate heaks ohverdades. Ollakse rõõmsad, naerdakse pihku, kui mõne kõmunumbriga üksteise ees toime saadakse.

Ei ole siis ime, et meie filmikunst ainult seda pakub, mis meile Riia, kui suurema linna, vahetalitus omast armust võimaldab. —

Kas ei ole meil väljavaateid või peame ikka samuti edasi kobama? —

Meie seisukord muutuks hoopis paremaks, kui üle Eesti ühine filmi ja kino edustajate ühing ellu tärkaks. Rohkem teadlikud ringkonnad võiksid siis selleks kaasa mõjuda, et meie kinodes aset leiaks ainult väärtusli- sem kunsti ja teaduse alal. Sel teel kasvataksime rahva hulka ja hariksime silmaringi. Kaoksid ettehei- ted, et kino ainult meelt ja kirgesid kõditavat pakkuda. Hakkaks ka meie ajakirjandus, mis tänini kino peale ülevalt alla vaadanud, — filmikunsti vääriliselt hindama ja ülevaateid tema kohta oma veergudele asetama.

Veel mõni samm kaugemale, — tuleks aeg, kus „Kino-Ühin- gu“ toetusel eeskujulikult korraldatud filmistuudio andekaid kino-näitle- jaid ettevalmistaks.

Ka võiks tõsisemalt päevakorrale kerkida mõne suurema teose la- vastamine Eest elust ilmaturu jaoks. Sel kom- bel võidak, aga ei kaotaks mitte, ei meie kino, ega meie rahvas.

Agasum- mad, suured ra- hasummad, mis moodne ettevõtte tarvitaks, — kust need peaksid tu- lema? Ühisel et- tevõttel, — ühisel jõul! Väikene pileti li- samaks kõikides Eesti ki- nodes sünnitaks juba ühe aasta jooksul suurema filmi kultuur-kapitaali.

Ei tarvitseks hädalda, et kino ja film on vaeseks lapseks jäetud.

Omal jõul ja abil suudaksime palju ära teha. Piiskadest, mis üle maa kokku koon- duksid, sünniks ojad, aga ojadest või- mukas jõgi, mis isegi suuri laevu omal pinnal suudaks kanda. Kui palju suudab laialdane rahvakogu tubaka ja alkoholi peale kulutada. Kasutoovam seltskonnale ning rahvale oleks vähem kõrvalkulu piletite hindade noormeerimisel, mis uuele tööstuse arule aluse paneks, mis paljudele inimestele leiba ja teenistust annaks. Seda kõike võime, — kui aga tahame!

Eesti kino ja filmi edustajad — kas ei ole juba kätte jõudnud aeg ühinemiseks „ühise-ettevõtte“ kasuks?

N. P.

Skandaal Los Angelos'is.

Need kolm revolvripauku, mis ööl vastu uut aastat 1924 a. õlimagnaadi Dines'i suvilas Los Angelos'is kõlasid, on Ameerikas kindlasti rohkem tähelepanu äratanud, kui kõik paugud terve aasta kohta kokku. Ja mispärast? Et Mabel Normand, kuulsam Ameerika filminäitlejanna nende põhjuseks oli. Ajakirjandus, politsei ja publikum on kõige suuremas ärevuses, sest et mõni aeg juba selle saatusliku juhtumise kohta protsess käimas on. Ajakirjandus otsustab mitmeti Mabel Normand'i autojuhi Horace Green'i katse üle, noort miljonääri Dines'i tappa, nii et õieti raske on aru saada, mida uskuma peab.

Miljonäär Dines ise ei tahta millestki teada, ja olla kohtus Horace Green'i kätt õige sõbralikult surunud, sealjuures lausudes: „That's all right, old boy!“

Terve skandaalne juhtumine on järgnevalt oma alguse saanud: Uue aasta ööl 1924 oli noore miljonääri Courtland C. Dines'i juures tema suvilas pidu korraldatud, kuhu ka Mabel Normand, Edna Purviance, uuem Chaplini filmitäht ja teised filmisuurused olid kokku tulnud. Kui seltskond parajasti kõige paremas pidutujus viibis, tungis sisse Mabel Normand'i autojuht Horace Green, kes kord cowboy või midagi selletaolist on olnud. Ta lasknud noore miljonääri Dines'i peale 3 pauku revolvrilt, just sel silmapilgul, kui see ilusat Mabel Normand'i kaisutanud ja Edna Purviance ning teised filmitähed üksteise kaenlas lamanud.

Teisalt teatatakse, et Mabel Normand ja Edna Purviance viibinud parajasti peremehe vannitoas, kus nad oma ninasid puuderdanud, kui mõlemad kuulnud paugutamist. Mabel Normand seletanud kohtus, ta olnud arvamises, et see mõni salongitulevärk on ja puuderdanud rahulikult oma nina edasi. Muidugi valitsenud terves seltskonnas suur ärevus, kui mõlemad filmidiivad salongi astusid. Siin teatati neile, et Mabel Normand'i autojuht oma leivavanema järgi tulnud ja sisse lastud Dines'i poolt, kui viimane oma küsimuse peale, kes seal on, vastuse saanud: „Joe“ (autojuhi

eesnimi). Lühikese jutuaajamise järele, mis nagu Mabel Normand seletab, läbi seina kuulda olnud, ja harilikus toonis peetud — kuuldusid 3 pauku.

Paistab veidi iseäralikuna, et autojuht nii lihtsalt miljonääri ruumidesse viiakse ja veel iseäralikum on see, et ta laskmiseks Mabel Normand'i väikest revolverit tarvitanud.

Oletatakse, et Horace Green, kel ilusa filminäitlejannaga armuühendus olnud, armukadedusest pimesatunud, juhust kasutas, et oma kaasvõistlejat Dines'i maha lasta. Green seletab puhtsüdamlikult, et tema mitte ainus Mabel Normand'i armsam ei olla. Kas see terve lugu kokkuräägitud mäng oli (kuidas sattus Mabel Normand'i revolver autojuhi kätte?) või tahtis autojuht tõesti Mabel Normand'i teadmata oma armukadedust rahuldada — kõik see pole veel selgitatud. Tõsiasi aga on, et Ameerikas Mabel Normand'i filmid kõige intensiivimalt väljavilistatakse, selle vastu on aga tema autojuht pärast oma „rüütlilikku“ tegu naisilma pailapseks saanud, ja ei tea, kuidas ennast vanglas kõikide armuandide eest peasta.

Loodame peatselt oma lugejaile uudiseid selle sündmuse kohta tuua.

Los Angelos Hollywood.

Kes küll meie kinoskäijaist poleks midagi kuulnud neist filmi keskohtadest! Ja kui mitmekesised ei ole küll ettekujutused sellest mida tehakse Los Angelosis ja Hollywoodis. Mõnede meelet on Hollywood linn, kus valitseb alaline päikesepaiste ja puhuvad vaikse ookeani soojad tuuled; lõpmatud promenaadid, parketitaoliste sõiduteedega, mida mööda uhked autod vaevalt kuuldavalt edasilibisevad; hiigla ateljeed, kus elu palavikuliselt tuksub; kuhu aga pilk langeb — ilusad naised ja mehed.

Teistele on Los Angeles Hollywoodiga päris saatan pimestustegu, kõikide pattude kehastus, linn, kus kombeliselt langenud Room oma ülestõusmist pühitseb, kus iga filminäitlejanna kehastub patukuninganna, iga filmidirektor — haremipasha, kus alkohol voolab lõpmatuist allikaist ja kus uimastusmürke: kokaiini, morfiumi, oopiumi võib osta, nagu meil leiba. Õhk seal on perversiteedist nagu laetud. Üks täieline Sodomit ja Gomorra keset moodsat Ameerikat.

Ja kui sinna jõutakse, oodatakse innukalt seda suurt silmapilku, mil see ehk teine unelmkuju nähtavaks saab. Kuid midagi sellest sarnast . . . Astume jaama mis ei ole tähelepanemisevääriks, kui kõik teisedki. Hotellis pimestab meid komfort, nobedus ja ülimumoodsus.

Kliima on soe; alaline päikesepaiste, väljaarvatud mõned vihmased talvenädalad; lund ega lumelõrtsi ei tunta ses õnnelikus linnas. Tänavad on tõesti mõlemilt poolt palmidest varjatud ja sõidutee on nagu parkett, kus igat seltsi autod mööda kihutavad, alates kergetest „Fordidest“ kunni toredamate limusiinideni. Igal ühel on siin auto, esiteks sellepärast, et nad odavad on, teiseks, et seda nõuavad pikad teevahed. Igal perekonnal on oma elegantne suvila aiaga ehk väikese pargiistandusega.

Jõudes kaubandusraiooni näeme taeva poole tõusvaid kaubapaleesid, lugemata arv kinosid kesklinnas on nagu „likööritoad“ Friedrich tänaval Berliinis — üks filmitempel teise kõrval. Kinod on avatud 1/212 päeval kunni kella 11-ni õhtul ja suuremalt jaolt on nad kogu aeg täidetud — seda võib juba filmihuviks nimetada.

Piletite hinnad kõiguvad 11. ja 50. tsendi vahel, tullakse ja minnakse millal tahetakse ja kui meeldib vaadatakse pilti ka kaks korda. Kui üks ehk teine ema oma last jalutuskäigule kärutab, juhtub tihti, et ta mõneks ajaks kinosse kaob, ja oma last õues oodata laseb. Tihti võib mõne kino ees näha tervet aeda lap-

sevankreid, ja igas vankris istub baby oma vaigistus- „lutuga“. Kuid tõelikult filmist ei näe ikka veel midagi.

Tänavaid mööda ei näe kihutamas metsikuid indiaanlasi, ega mängita ka igal tänavanurgal armastustseene. Peab arvesse võtma, et Los Angeles ei ela mitte ainult filmist, vaid veel, ehk isegi enam — õlist. Linna ümbruskonnas võib silmitseda tervet kõrgete õlipumpade metsa. Kui aga midagi filmist näha tahetakse,

siis peab ateljeese minema. Hiigla klaaspaleedes on intensiivne elu, seal mürab näitejuhi hääl, seal otse kihab tuntud nägudest. Ei tarvitse kaua olla Los Angelesis, et sest pühast värinast kõigi nende kuulsuste ees lahti saada. Varsti võib konstateerida, et kõik kuulsused samasugused inimesed on, nagu meigi — pika päevatöö järele on igaüks rõõmus kui end õhtul omas kodus ehk sõprade ringis välja puhata võib. Oleneb muidugi artisti temperamendist, milliseks tema puhke-aeg kujuneb, kuid mingisuguseid orgiataolisi tendentse on raske leida. Skandaal Norma Talmadge'iga (vaata lehk. 13) on üks harva ette-tulevaist, ent aastate kestvusel juhtub sellesarnast igalpool!

Üks Inglise ajakirjanik sõitis kord Los Angelosi lootuses, tutvuneda seal artistide öisete ebamoraalsete lõbustustega. Igatsusega ootas ta tundi, nimelt kell 1 öösel, mil see ehk teine filmisuurus teda kokaiini ehk oopiumi koopasse viiks, kuid suur oli tema imestus, kui terve seltskond lõpuks mõnusalt omavahel head ööd soovis ja igaüks koju sõitis. Pettunult lahkus aja-

kirjanik juba järgmisel päeval Los Angelosist.

Los Angelosi 70.000 elanikust pühendavad end 30.000 filmile, ega saa nõuda, et see osa linna üle-ujutaks, ja selle tõttu aina filminägusid näha saaks.

Kolm filmi: „Filmi paradisi“, „Neiu, kes läks Hollywood'i“, [„Paramount“] ja „Soules for Sale“ („Hinged müügile“) [„Goldwyn“] käsitavad kõik sama ainet. Nimelt noore tüdruku saatust, kes tahtis filmi-

POLA NEGRI
„Vaeses Violetas“

FERN ANDRA

Kino loomingu algnõuded.

(Järg.)

II.

Tähendasime ära põhijoontes need alused ehk elemendid, — materjaali, mille abil kinokunst töötab, s. o. 1. vaimline alus — kunstniku loova vaimu jäljendus ja 2. aineiline külg s. o. materjaal ja vormid, mis looja vaimu materjaalseks jäljenduseks tarvilikud on. Nagu nimetatud, tuleb kino-kunsti võimsa iseäraldusena võtta eluavalduste edasiandmist kõigis peensustes liikumise teel nii kütkestavates keha liigutustes looduse tagaseinal

FERN ANDRA
pärast pettumust armastuses.

täheks saada ja seks otstarbeks Hollywoodi läks. Neis filmides on statistidena tegevad tuntud filmitähed, nagu näit. Pola Negri, Mary Pickford, Douglas Fairbanks, Chaplin, Thomas Meighan, Baby Peggy, peaaegu kõik kuulsad filmi näitejuhid, direktorid ja teised. Nii on siis igäühele võimalus antud vabalt pilku heita kulissitagesse ellu, mis muidu vähikule pole lubatud. Nüüd oleneb see muidugi siinsete kinode direktoritest, kas nemad nende filmide vastu küllalt huvi tunnevad, et ka meie neid näha võiksime.

FERN ANDRA,
kes 4 nädalat aastas pühendab kloostrile.

lejade ees kujutatava pildi tõelikkus.

Mis tuleks kinokunstilt sisuliselt nõuda, või selle eesmärgiks võtta? Selle küsimuse juures ei ole siin kohane pikemalt peatada, kuid mida kino lavastus järeleandmata nõuab — see on — „kuidas“ seda teostatatakse, missuguseid materjaalseid abinõusid „kuidas“ kasutada, missuguseid vormisid „kuidas“ tarvitada, tehnilisi abinõusid „kuidas“ abiks võtta? Mitte „mis“ vaid „kuidas“ olgu tähtsaks ülesandeks! Kuidas seda saavutada, kuidas esitada, et vaatleja seda näeks, seda üleelaks, mida kinoekraan pakub? Tekitada

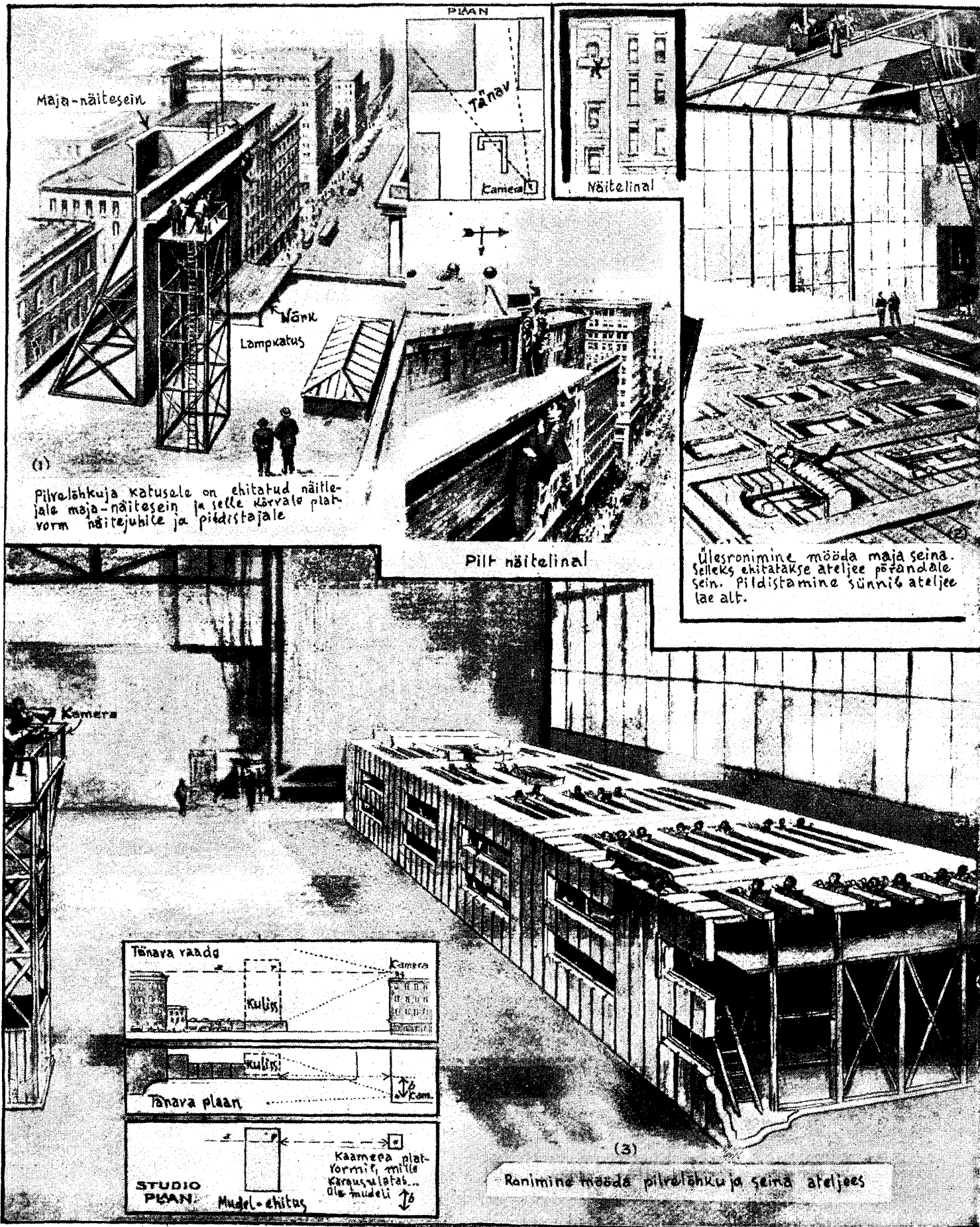
CONRAD VEIDT
„Jaanuse peas“.

kui ka korraldades ja normeerides, kas kiirustades või viivitades eluavalduste jäljendusi. Selleks tuleb kasutada koonduspunkti, — (ekraani tasapinnal) valguse ja varjude kütkestavat mõju, kus juures kinonäitleja, kui orgaaniline element, peab oma keha liikmete abil moodustama elava ning tundliku instrumendi (kasutades teadlikult kõiki kinotehnika iseäraldusi), mis kõige peenemaid hingelisi elamusi ning vaimlise pingutuse tooremaid liigutusi võib elutruuult edasi anda. Näitlejal peab selge olema, et tema on lahutamata osa ühisel tasapinnal loodud ja komponeeritud filmpildist, millest on vaata-

CONRAD VEIDT
„Pajatsis“.

Trikk-filmi sündimine.

Jahmatama panevad mõnigi kord ekraanil pilvelõhkujail mängitud stseenid, nagu neid näha võib Harald Lloyd'i ja Alber-

Maja-näitesein

PLAAN

Tänav

Kamera

Näitelinal

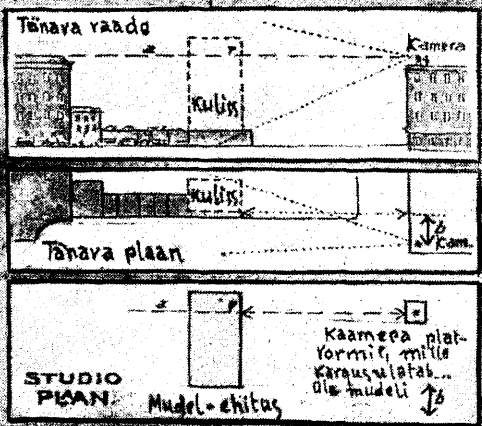
Märk
Lampkatus

(1)
Pilvelõhkuja katusale on ehitatud näitlejale maja-näitesein ja selle kõrvale platvorm näitejuhile ja pildistajale

Pilt näitelinal

Ülesronimine mööda maja sein. Selleks ehitatakse ateljee põrandale sein. Pildistamine sünnib ateljee lae alt.

Kamera

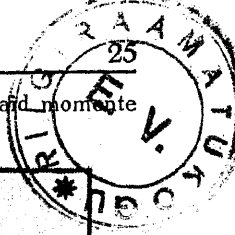

(3)

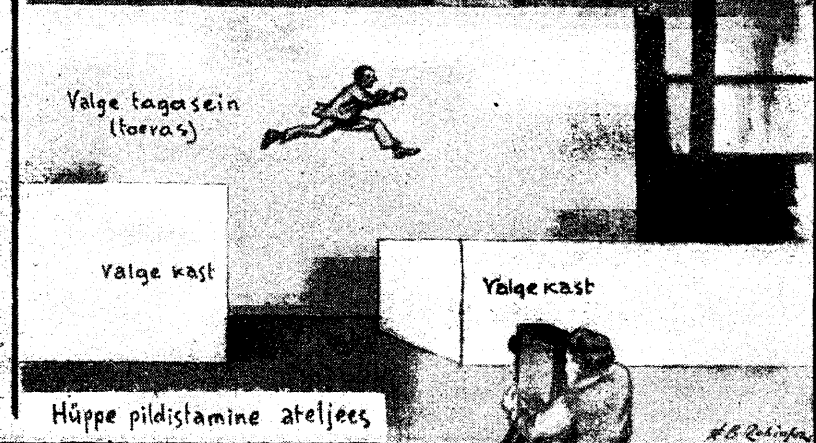
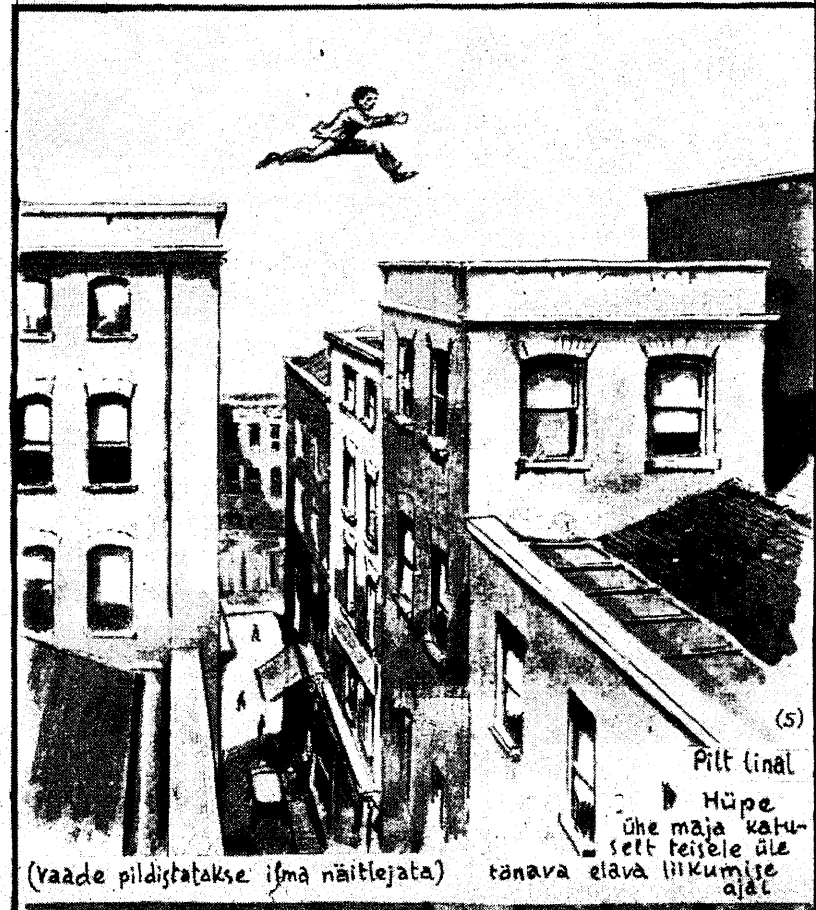
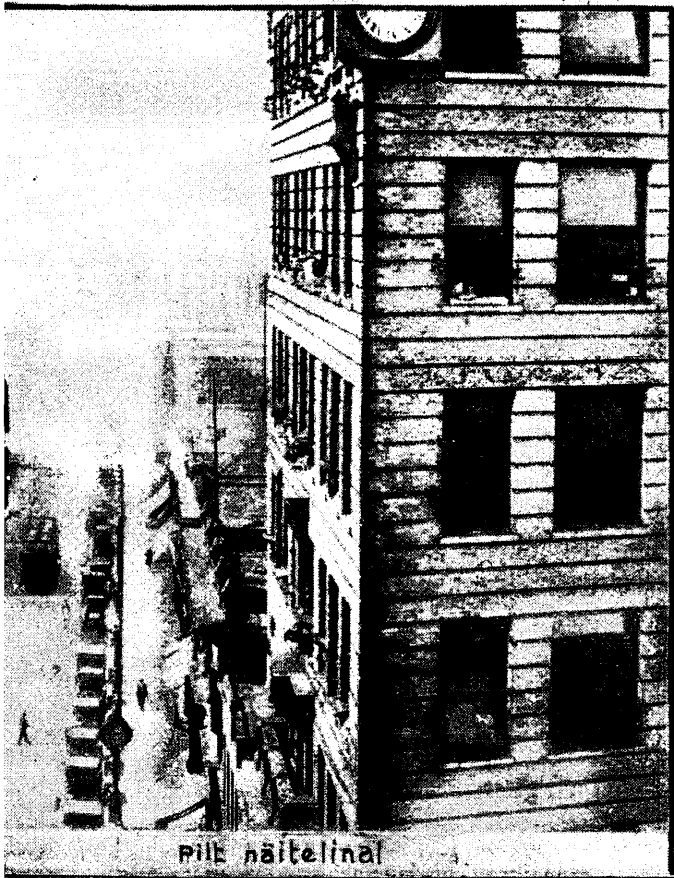
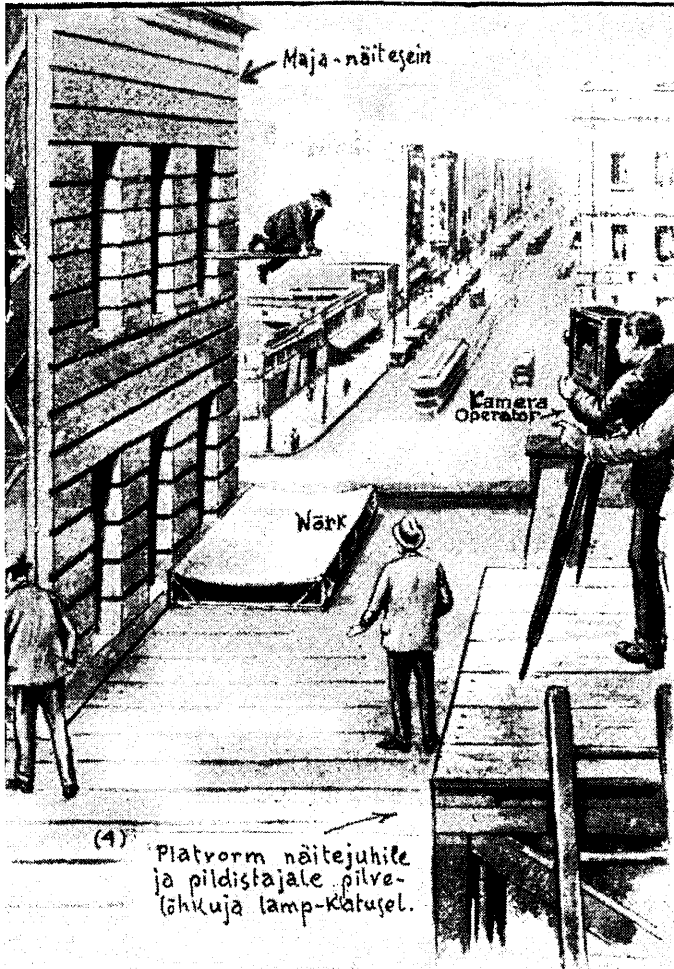
Ranimine mööda pilvelõhkuja sein ateljees

Pildidel 2) ja 3) näeme näitlejat ronimas mööda kõrget ehituse püstsein. Pildistamine sünnib ateljees, ilma ühegi hä-

daohuta näitlejale. Sama hädaohuta on ka 5) pildil hüpe ühe maja katuselt teisele. Siin on esiti pildistatud linnavaade tõe-likkude majadega ja liikumisega all teedel. Hiljem on aga pildisse pai-

tini filmides, kus näitleja elu juuksekarva otsas rippuma näib. Tõelikult ei tarvitsenud see aga pildistamisel nii olla, ja nagu juuresolevad pildid näitavad, võib sarnaseid põnevaid momente saavutada koguni teistes oludes, filmiateljees.

gutatud näitleja, kes pildistatud ateljees ühelt suurelt kastilt teisele hüpatas. Enam-vähem hädasohtlikkudena osutuvad aga stseenid pil-

fides 1) ja 4) kus näitlejal siiski kõrgel maa ja taeva vahel mändida tuleb — pilvelõhkuja katuse servale ehitatud näitesinal, mille alla igaks juhtumiseks kaitsevõrk asetatud.

EDY DARCLEA filmis

„Helena ja Trooja hukkumine“ nimiosas.

vaatlejates tundmuste pingutusi, mida võimalik on edustada, luua ainult nägemise — vaatlemise teel ekraani tasapinnal valguse ja varjude väljendusel ilma selgitava sõna — rääkimise kaasabit.

Nende küsimuste täielik ja igakülgne selgitus võib kinokunsti õigele alusele rajada ja mitmekülgsest edendada. Õiglane ning asjaline analüüs nimetatud alal on kinokunstis hädatarviline ja möödapääsematu.

III.

Kinoekraani tasapind on sarnane iga kujutava pildi tasapinnale. Nagu maalitud pilti hindab vaatleja nägemise teel, sest tema ees on tasapinnalisel kunsti väljendus, mis loodud loogiliselt sarnasuse, järeloomamise, näitliku kunsti abinõudega, et elutruuult ning õiglaselt luua ja üleanda kõike seda, mis inimloomuse ja tundeilmale arusaadav on.

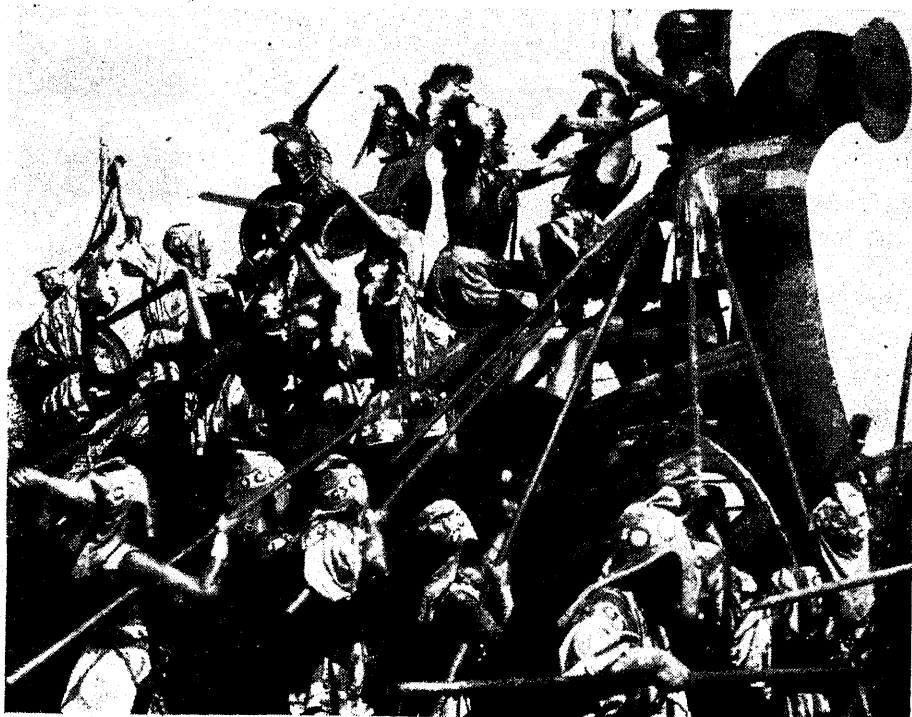
Teadmist ja arusaamist, aga kõige pealt eelnimetatud reeglite teadmist, kui ka tõsiselt annet peab kinoekraani haritud näitlejal olema. Nagu teadlik kokk peaks tundma hügieeni, keemiat, füüsikat ja osalt inimese hingeelu, olgugi piiratud määral, kuid praktilise elu nõuete kohaselt! Paradoksaalseid võrdlusi tarvitades olgu nimetatud, et optikateadus ja fotograafia, mis kinoga lähedas ühenduses, omis otsimistes ja tungis edu poole ei võinud aimata ega eeldada, et neil nii palju ühist võib olla kunsti ja ilutundelise loomingu, sama kui keemiku kunstmaalingu, või koka toimingul peenlõhnalise parfümeriiga. Kuid palju on ilmas lähedaid ühendusi!

Saagu neist võrdlustest, et selgitada arusaamist ka kinokunsti valdkonnast, mis kui kärtsitu ja anderikas laps on, kellest inimpõlve õnneks mõni suurvaim võib võrsuda.

Nii on ka kino tujukas, kõrgusesse tungiv, nagu luulelend, nagu kõrbes pettepilt — fatamorgana!

Kui filmpilti silmapilguks peatada, siis pole vaatleja ees enam kinokunsti loomingut*), vaid harilik liikumata foto, katkend liigutusest, väljendusest, näitleja miimikast. Ainult järjekindlast liikumisest, materjaali elementide vaheldusest tekib nägemuste rida, mis ekraanil reaalseks muutub.

*) Niisama näitekunstis, kui puudub pealtvaataja publikum, siis ei ole enam teatrit ega näitekunsti, vaid teatri materjaal. Näitleja ei mängi enesele, ega kõnele enesele, nagu kõnemees ei räägi tühjale auditoriumile.

Merilahingu stseen filmist „Helena ja Trooja hukkumine“.

Stseen filmist „Helene ja Trooja hukkumine“.

Just sellest kinokunsti iseärasusest, mis teda eraldab teistest liikumatult nauditavatest tasapinnalistest kunstiharudest, tuleb otsida ja leide aluseid, mis kinokunsti edasi kannaks täiusele ning võidule.

N. Th. P . . .

Jaapani filmiolud.

Jaapanis tegutsevad 4 suurt kinoühisust. Ühel nendest, „Schvehiku kinemal“ on üle Jaapani 400 oma kinoteatrit. Tal on 250 näitlejat, peale statistide.

Teistel ühisustel on kokku 600 kinot. Igal ühisusel on oma ateljee ja nende saavutus on 6—12 filmi kuus.

Arusaadav, et kui iga nädal tuleb 400 kinot uute filmidega varustada, siis ka filmide headuse peale suurt rõhku ei saa panna, mille tõttu filmide väljavedu mõtetu.

Maist juulini on vihmade hooaeg ja siis seisab kogu filmiproduktioon. Ühe filmpildi valmistamise kulud ulatavad 1000—40.000 yennini, mis meie rahas umbes 200.000 — 8 Mil. välja

teeb. Juba hindadest on näha, et filmid ainult sisemaale kõlbulikud.

Peaaegu igas Jaapani kinos on praegugi veel ametis „seletaja“, sest filmid valmistatakse enamasti pealkirjadeta, kuid suuremais linnades leidub ka filme euroopaliku eeskuju järele.

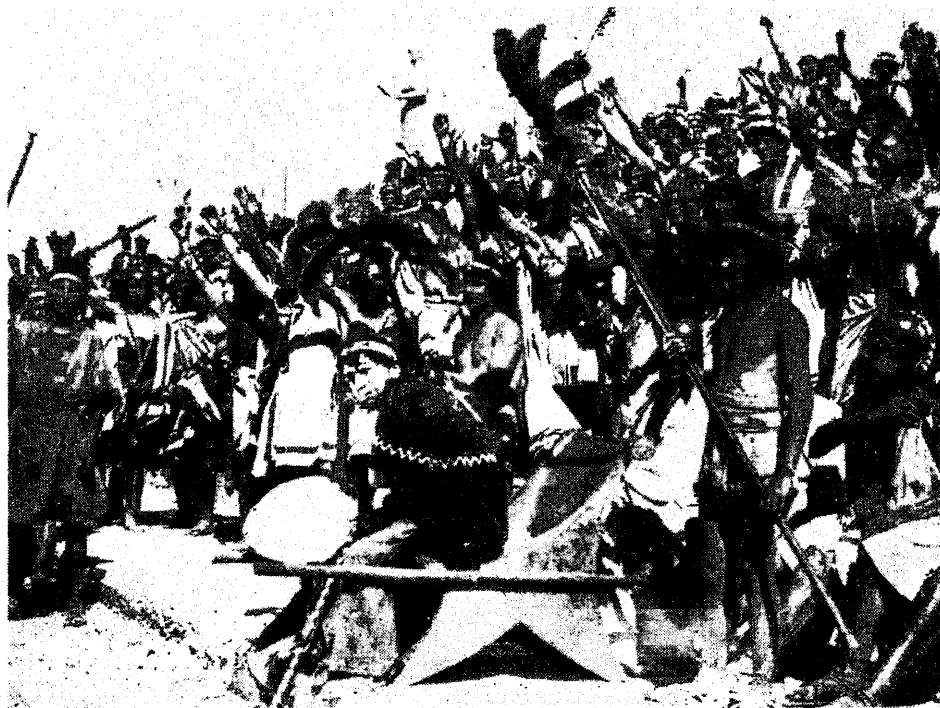
Jaapani filmiateljeed ei anna Euroopa omadele sisseseade poolest milleski järele, ainult elektri vallas on jaapanlased taha jäänud, olgugi elektri hind Jaapanis odav.

Kui kuulus Jaapani filminäitleja Mrs. Masas Suvue Ameerikas käis, ei jõudnud ta filmiateljeede vaatlemisel küllalt imetleda, mis kõik elektri abil korda saadeti.

Programmide Jaapani kinos on järgmised:

- 1) Loodusülesvõtted,
 - 2) Lõbumängud,
 - 3) Euroopa filmid,
 - 4) Jaapani moodsad filmid, ehk nagu viimasel ajal tarvitavad
- 1) Lõbumäng,
 - 2) Euroopa sensatsioon-film,
 - 3) Euroopa draama.

Enne ilmasõda eelistati Jaapanis Ameerika filme, nüüd veetakse sisse enamasti Saksa filme.

Trooja valdamine filmist „Helena ja Trooja hukkumine“.

MAY MURRAY
kevadülikonnas

„Ajaloolisi“ filme ei sallita, sest et jaapanlased Euroopa ajalooa vähe tutvavad on.

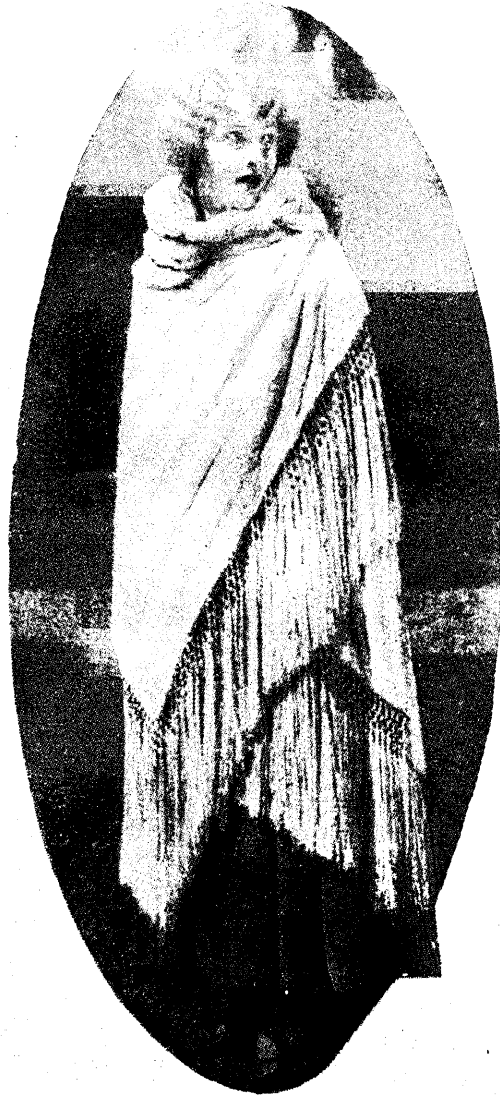
Hädaohtlikud filmid.

Veebruarikuu kestel tehti Roomas ülesvõtteid filmi „Quo vadis“ jaoks. Stseenis, mil kristlasi lõvidele ettevisatakse, läks lõvidel korda end lahti kiskuda ja näitlejatele kallale tungida. Üks Itaalia näitleja langes metsikutele loomadele ohvriks, kuna teistel õnnestas peasemine.

See sündmus tegi muidugi suurt kõmu, seda enam et see mitte esimene selletaoline juhtumine polnud. Mõni päev varem oli juba üks lõvi näitlejate kallale tunginud. Emil Jannings oleks tema ohvriks langenud, kui ta mitte poleks osanud end viimasel silmapilgul peasta. Gabriellino d'Annunzio (luuletaja poeg) on üks neist, kelle peale vastutus langeb kaitseabinõude puudulikkuse eest. Et rahva ärevusele lõppu teha, oldi sunnitud Gabriellino d'Annunzio't vahi alla võtma ja varsti tuleb tal end kohtus kaitsta.

Näitlejatest eelistatakse: Emil Janningsi, Paul Wegeneri, Ossi Osvaldat, Asta Nielsen, Henny Porteni, Fern Andrat, Harry Piel'i ja n. e.

„Maailma käskijanna“ ja „Dr Mabuse'1“ oli nii suur edu, et neid filme 3 kuud järgimööda igas (!) kinos näidati.

EDNA PURVIANCE
kallihinnalises nahkülikonnas

Preili Raffke — Passash.

Selles filmis leiab esmakordselt laialisema ja ilmerikka käsituse nii populaarne ning rahvusvaheline, sõja ajal rikkaks saanud spekulandi — Raffke — tõusiku üldtüüp. Ei või öelda, et teda paista on lastud tema kõige halvemast küljest. Mitte sugugi! Ta esineb hariliku pool heasüdamlise isikuna, nagu neid elus näeme igal sammul. Erineb teistest vaid sellega, et tal on kõikumata usk oma suure varanduse kõik-suutvasse võimu ja sellele toetuva enese isiku vägevusse. Nii pillab ta raha paremale ja vasakule: ostab losse, korraldab pidusid ja püüab igatepidi hiilgada palju võimalik. Sealjuures sattub ta aga sagedasti õige naeruväärt seisukorda, sest tal puudub hea maitse ning seltskondlikud kombes. Ja lõpuks omab ta südamesoovi, panna tütre aadli-soost mehele. Kuid see on armunud oma isa teenijasse, laseb enda sellega laulatada ja põgeneb. Raffke vihastab, ning loobub senni nii armsa tütre eest hoolitsemast. Ent lõpuks laheneb asi pärast ainelisi ja hingelisi konflikte siiski, õnnelikult, ja Raffke näib meile õige armsas valguses. — Peale suurejoonelise ja hästitabava lavastuse, olid peaosade kandjateks parimad sellekohased näitlejad. Lee Parry, keda tunneme juba ajaloolise suurfilmi „Monna Vanna“ nimiosast, näitas Raffke

EDNA PURVIANCE
100.000 doll. mantoos

tütrena, et ta oskab väljendada peale traagika ka mõjuvalt sütitavat kergemeelsust, ning hingelist kaunidust. Ja ka see, et Lee Parry kuulub praegusaja ilusaimate filmitähtede hulka, oli põhjenduseks ta hiilgavale mõjule. Werner Krauss Raffkena pakkus hästi läbitöötatud kuju, samuti oli Lydia Potechina talle vastava abikaasana lugupidamisväärne tüüp.

D. E—t.

Kadunud king — Rekord (14. IV — 17. IV)

Kes küll ei tunne muinasjuttu „Tuhkatriinust“, ning kes poleks lapsena põnevusega jälginud selle huvitavaid ja kaunid sündmusi! Üldjoontes samasisulist flimi võis nautida veel suuremasti huviga: lavastaja oli osanud tervest loost läbistada peenemaitsele humoori, ilma et see oleks liiga ette tükkinud ja pildi üldmuljet haavanud. Üldiselt aga heljus üle terve sündmustiku romantiline õhkkond, — õrn ja mahe. Kontrastina üldisele pildi meeleolule tegutsevad auahned võõrasema ja -õed aitasid vaid alla kriipsutada Maria — Tuhkatriinu heasüdamlist ja veetlevat isikut. Nimetatud osa esitas suurepäraselt uus ilus filmitäht Helga Thomas, kes vist küll silmapilkselt võitis publiku südame. Tahaksin vaid nimetada ülikena tuvide stseeni, mis oli üks paremaid terves filmis. — Võõrasõdesid mängisid ilmerikkalt Mady Christians ja Olga Tschetova, kes oma kuulsusele vastavalt ka väärtuslikud tüübid löid. Noore printsi osas esines Paul Hartmann

kujutades seda talle omase aadellikkusega. Mainitu esines edurikkalt ka noore vürstina filmis „Vana Heidelberg“. — Kokkuvõttes hea, kunstipärane film, mida oleksid pidanud kõik vaatama. Harva võib isegi teatris kunsti-väärtuslikumaid tükke näha, kui oli seda film „Kadunud king“. *D. E—t.*

Neile, kes tahavad filmikunsti äraõppida.

Filmikujutlemist ei või õppida, ega saa ka ainult kooli kaudu arendada.

Oigelt kunstnikul peab olema andi, loomulikke kalduvusi, mis kindlasti mitte eriti filmi jaoks, vaid esite teistel aladel arenema peavad.

Suured filminäitlejad on enamasti ka teatrisuurused. Kuigi see naiste juures tihti nii pole, siis võib öelda, et nad mõne iseäraliku jumaliku anni tõttu filmi vastu võetakse.

Seda looduse andi, — olgu see siis iludus, iseäralik tüüp ehk muu, ei saa aga ükski kool külge kasvatada, seda võib ainult arendada.

ELLEN RICHTER
ballkleidis

EDNA PURVIANCE

„Must teemant“

„Esimene Eesti kunst-draama“ (sic!)

Sarnase filmisäavutustega esines teatavasti läinud aasta sügisel Tartus asuv „Regina-Film“.

Oma tegevust algas nim. film, kui ma ei eksi, 1922 aastal, kuid esimese pildi valmistas 1923 a. sügisel. See oli 1-vaatusline naljapilt ja kandis „Vanaema kingituse“ nime. Peaosas ja rezhissööriks oli keegi asjaarmastaja vene-lane Ljubovski. Tehniliselt oli pilt „keskmiselt õnnestanud“ ja pakkus omakohaselt ka vähe nalja. Pea aga järgnes sellele suurem teos, — ja see oligi „Must

teemant“, mis esimese Eesti kunstdraamana esines.

Usun, iga filmist huvitatu ruttas seda vaatama! Peas keerles küsimus: kes küll meie kirjanik-kudest see õnnelaps on, kelle teose järel film instseeneeritud? . . . Aga suur oli pettumus! „Regina-Film“ oli valmistanud üllatuse, millist uneski oodata ei võinud, esinedes „Eesti kunstdraamaga“ mille tegelasteks: eestlased Trumov, Jagdin, Leftel j.n.e.?! . . . Peaosades Ljubovski ja veel hulk venelasi.

Milles on siin Eesti? Ainult see, et pilt on filmitud Tartus ja selle ümbruses! Kuid ega see asjaolu veel õigust anna oma teost esimeseks Eesti kunstdraamaks nimetada! Esimese Eesti kunstdraama nime kandma on õigustatud filmiteos, mis kujutab Eesti elu ja olu, ja mille aine võetud Eesti kirjandusest.

Näitlejate mäng ei väärinud tähelepanu. Nendel polnud midagi omapärast. See oli vaid teiste järelaimamine.

Mis tehnilisse külge puutub, siis peab tähendama, et see väga ebaõnnestanud oli.

Hugo Taarlane.

„Tsirkuse laps“ (Kasino 21. IV — 27. IV)

Pärast edurikast filmi „My Boy“ oli publikul võimalus teistkordselt imetleda Jackie Coogan'it „Tsirkuse lapses“. Selle ilmakuulsuse, kõikide lemmiku mäng on tõesti otse üllatav. Imestamisväärt miimikaga

Üleval ringis Gabriellino d'Annunzio, kelle süüpärasest „Quo Vadis'e“ pildistamisel lövid vabadusse pääsesid ja näitlejate kallale tungisid

Publikumi pailapsed.

1) VLADIMIR GAIDAROV, 2) GEORG ALEKSANDER,
3) ASTA NIELSEN, 4) EDIE POLO

on kujutatud kõik hingelised läbielamised. Ning see, et Coogan ei püüa anda mingit täiskasvanu hingeelu tõlgitsemist, vaid kehaslab lapsi, nagu ta ise laps on, teeb ta iseäranis mõjuvaks ja kaasakiskuvaks. Oleme ju ennegi näinud filme, kus lapsed täiskasvanuid mängivad („Aladini imelamp“ ja t.), kuid nukkudena suudavad need vaevalt enam pakkuda kui koomikat. Jackie Coogan selle vastu tungib oma kujudega meile lähemale, paneb meid enesesse uskuma, ja sunnib kaasa tundma tema rõõmudele ja ühes kurvastama, kui ta kurb on. — „Tsirkuse lapses“ kujutatakse lihtelu selle rõõmude ja sagedasti suuremate muredega. Ent lõpuks peaseb siiski õnn võidule ja Tobi-Jackie Coogan, ema silmatera, muretseb enesele ja emale, andekuse tõttu, kindla tuleviku. Ning vaatamata endistele viperustele „lõpp hea-kõik hea“. — Tobi kaasamängijatega võis üldiselt rahul olla, välja arvatud ema, kes paiguti saamatusse kaldus. Kuid suuremalt osalt hästilavastatud pildi üldmuljet see ei rikkunud.

D. E—t.

Filmipõlgajatest Kirjanikkudest.

Kes tahab olla tõsine kirjanik, põlgab filmi, seda peetakse meil seisusekohaseks.

Selgusele jõudmiseks vaatame asja peale kord lähemalt: kirjanikke on kahte liiki, ühed „kirjanikud“ jutumärkides, teised ilma. Viimasesse liiki kuuluvad kirjanikud istuvad lehehoimetustes või kodus oma kirjutuslaua juures, töötavad ausalt, parema tahtmise ja jõuga, ilma auahnuseta maailma uueks luua. Läheb neil korda äratavalt mõjuda, siis tunnevad nad sellest otsekohest rahuldust, ilma kohe põlvili langemata enese peegelpildi ette.

Teised aga, kirjanikud jutumärkides, istuvad kohvikutes, on vaimu- ja sõnarikkad ning põlgavad sügavamast hinge põhjast iga inimest ja iga korraldust või ettevõtet, mis üldsuse poolehoidu võidab. Sellepärast on ka nende ääretu põlgus eriti juhitud filmi, kui praegusaja populäärsema kunstilise lõbustuse vastu. Neil tegevuseta kirjanikkudel on sissejuurdunud „arvamine“, — istudes kella 2. kuni 12. ühe tassi kohvi juures — nad aina räägivad ja räägivad, küll ekspressionistlikest loomingust, Einsteini relativiteedi teooriast, Spengleri „õhtumaa langusest“, kui ka filmist, seda põrgu põhja needes. (Muuseas, et asjata süüdistustest hoiduda, ka kirjutajad kirjanikud istuvad vahel hea meelega kohvikus.)

Mis on siis neil filmipõlgajatel filmi kohta öelda?

Üks nende tähtsamatest argumentidest on, et filmis puuduvat sõna, sellepärast ei suutvat ta enam pakkuda, kui ainult pealiskaudsust, ta olla ainult elustatud vahakujude kabinet, ehk nagu selle kihi armsam väljendus kõlab — „kurtummade teater“.

Kuid see väide ei ole mitte iseloomustav filmi, vaid isikute kohta, kes seda etteheidet teevad. Need, kõnesaatana küüsi sattunud, ei suuda mõista vaikimise pühadust. Nad ei saa aru, et inimesele tema sügavimates tunnetes ei ole vaikimine mitte pahe, vaid voores.

Sõna seab inimeste vahele vaheseinu, eraldab neid, sest et ta kunagi, — peale üksikute harvade erandite kõige kujutusvõimsamate luuletajate unistustes — sündmust ennast, vaid ainult selle kirjeldust edasi annab. Hinge salajamad varjundid on kinnipüütavad ilmes ja liikumises ning edasiantavad nende poolt, kes seda hinge salakirja oskavad väljendada.

Teine etteheide: film olla ainult suure massi instinktide kōdistaja. Kõnekirjanik tahab alati olla aristokraat pealaest jalatallani, kuigi talle vahel meeldib rahyamehe mantlisse riietuda. Tema vihkab hulka, et ta seda kardab, ja ta kardab seda teades, et tal jõudu pole seda kunstliselt oma tahtmise alla sundida. Kui püüame tungida nende filmipõlgamise juurteni, siis leiame eestkätt kartliku hirmu, et nende hingeline ja kunstiline tühisus võiks filmi läbi paljastuda. Võttes neilt katkestamatult voolavate sõnade kaitse, mis varjab nende hingelist tühjust, leiaksime neid halatsemisväärt saamatutena.

Kirjanik, kes ainult kõneleb ja „arvab“ ning „vaimu“ hindab, on surmanud eneses inimese, loomisvõimetu vaim on tema ära uuristanud, ta ei suuda üldse ühtegi plastilist kuju luua. Sellest ka tema viha filmi vastu, mis nõuab elavaid kujusid. Palju enam kui sõnakirjanik, loob inimesi oma näo järele filmiautor ja viis, kuidas keegi ilmaelul näeb, paljastab tema olemuse.

Selles peitub nende „kirjanikkude“ viha filmi vastu ja seesama asjaolu sunnib filmidirektore, juhte ja näitlejaid eemale hoidma neist suurustest, iseäranis veel siis, kui nad oma laia mantli taskutest filmikäsikirja nähtavale toovad, P.

Eesti filmitööstus ja O.-Ü. „Estonia Film“

Filmitööstus on maailma kõige noorem suurtööstus ning hakkab juba leidma hindamist, mis vastab tema tähtsusele rahvamajanduses. Filmitööstuse alale kuuluvad filmipiltide valmistajad ettevõtted, piltide kasutamisel ja laialilaotamisel tähtsad vahemehed — filmi laenukontorid, ja lõpuks filmiteatrid ehk kinod. Oige ligidases ühenduses filmitööstusega seisavad paljud teised tööstusharud, nagu toores-filmi-, aparaatide-, optikatööstused ja õige mitmesugused muud varustusettevõtted, rääkimata kunsti, kirjanduse ja teaduse haru kaasa-töötamisest filmi ettevõtetes. Ja asjaolu, et filmitööstus nii ligidalt on seotud väga mitmesuguste tööstuse ja kutseharudega ning kõige lähedamas ühenduses seisab igapäevase eluga, tõendab kõige paremini selle uue tööstusharu suurt majanduslikku tähtsust.

Ka meie Eesti filmitööstusest ja kinoasjandusest võib juba kõnelda kui õige tähtsast majanduslikust ja kultuurilisest tegurist. Kapitaal, mis paigutatud Eesti kinodesse ja filmkontoritesse ja tööstusse on õige suur, vahest suurem, kui harjutud seda silmaspidama. Filmi osa meie seltskonna igapäevases elus, sissetuleku allikana omavalitsuse asutustele ning õpeabinõuna kõige ligemas tulevikus on mõjuv ja väga tähtsusega väärt.

Kõige tähtsam meie majanduslikele ja kultuurilisele iseseisvusele on Eesti filmipiltide valmistamine. Esimesed katsed sellel alal ulatavad ligi kümme aastat tagasi. On filmitud üksikuid sündmusi, maastikke ja naljapilte. Alguses töötati filmid valmis väljaspool Eestit, sest filmide valmistamine nõuab hästi korraldatud ja kallihinnalisi sisseseadeid ja harjunud tööjõudu-

sid, mis ei suudeta üleval pidada juhuslise töö juures.

Juhtivaks ja suuremaks ettevõtteks Eesti filmitööstuses on o/ü. „Estonia Film“, asutatud 1919 a. vennaste Märskade ja Parikas'ite poolt. O/ü. „Estonia Filmi“ teene on esimese korraliku filmi laboratooriumi asutamine Eestis, mille juure kuuluvad kopeerimise ja pealkirjade valmistamise sisseseaded, ja mille töösuutvus umbes paartuhat meetrit päevas.

Alguses mõeldi jääda puht filmitööstuse alale, kuid olud sundisid hiljem ka oma filmiteatreid avama, sest kohalikud võõrast rahvusest kinoomanikud ei tunnud huvi Eesti filmide vastu. 1922 a. avati näitusplatsil Tallinna esimene suurem Eesti filmiteater „Rekord“ ja 1923 a. V. Pärnu maanteel kino „Kungla“. Mõlemad on Eesti publiku poolt väga sooja toetust ja osavõttu leidnud, sest „Estonia Filmi“ ei ole kinod mitte otsustarbed, vaid ainult abinõuks Eesti filmitööstuse eden-

damiseks, sisseseadete täiendamiseks ja ajakõrgusel seisva ettevõtte loomiseks.

„Estonia Filmi“ poolt on senni valmistatud üle neljakümne maastiku ja sündmuse filmi, ja on katseid tehtud ka väiksemate näidenditega. Eriti uudisena võiks nimetada „Estonia Filmi“ poolt filmitud „Pealinna ilu“, iluduse võistlust, naeruvõistlust ja muid.

Praegu töötatakse suurema Eesti informatsiooni filmi ja Eesti suvituskohade filmi kallal.

O.-Ü. „Estonia Filmi“ juhatuse esimees on Peeter Parikas ja liikmed Jaan Lintrop ja R. Lehtmet. Talitus-direktorina toimib Oskar J. Villandi. X.

PETER PARIKAS
O.-Ü. Estonia Filmi juhatuse esimees.

l. Eesti Filmi Studio asub Laial tän. nr. 45, krt. 3 — mitte nr. 43, nagu „Film“is nr. 1 ekslikult oli tähendatud.

Eesti - Pariisi olümpiaadile.

*Coetage Eesti sportlaste Pa-
riisi olümpiaadist osavõttu
loteril piletite ja märkide
omandamisega - - - -*

14.-15. juunil Messe ajal.

Eesti Spordi kesklit.

Kroonika.

1) **Pola Negri** mängib Ameerika „Paramount“ seltsile Buhowetzi („Elukarusell“) juhatusel all peaosas filmis „Mehed“. Tema väljapaistvamad filmid on „Hispaania tantsijanna“ ja „Pariisi varjud“.

2) **Metro-filmi selts** Ameerikas on uue filmi „Scaramouche“ valmistanud, mille aineks Prantsuse revolutsiooni olukorrad. Selles filmis on tegevad peale 30 tuntud näitleja — 10.000 statisti, 22 fotograafi, 55 rätseppa, 100 soengutegijat (frisööri) jne. Hiiglasuurred on küll summad, mida Prantsuse revolutsioonifilmitööstusele maksma läinud.

3) **Edna Purviance** on esimese Chaplini draama „Naine Pariisist“ peakangelane. Selles filmis esineb Chaplin meile esimest korda dramaatilise teose näitejuhina. Huvitav on, et Chaplin siin tavalikust Ameerika sentimentaalsusest loobub, sest „naine Pariisist“ jääb kunni lõpuni kokotiks, elumees ei muutu ideaalseks ja lepitav suudlus jääb ära.

4) Mõni aeg tagasi tungis Saksa ajakirjanikkude kõrvu kuulujutt Ameerikast, et näitejuhi Ernst Lubitschi abikaasa ühes tema uuematest filmidest peaosas oma peale võtnud. Et aga kuulsa näitejuhi abikaasa kui kinonäitlejanna senni tundmata, siis äratas see teade muidugi suurt tähelepanu, ja ajakirjanikud katsusid kohe midagi lähemat selle kohta teada saada. Telegraafilise järelküsimise peale saadi Lubitschilt järgmine vastus: „Minu naine etendab peaosas mitte filmis, vaid kodu“.

5) **Poksi Tshempioon Dempsey „Starina“**. Tshempioon Jack Dempsey on „Universal Pictures Corporationi“ poolt ühe miljoni dollari eest ühte filmiseeriasse palgatud.

Ülesvõtted selle filmi jaoks, milles Dempsey peaosas etendab, on alanud aprillikuul.

Ameerika naisdramaturgid. Peaagu igal Ameerika filmiühingul on ametis naisdramaturgid. Firmal „Brothers'il“ läks korda väga kokkuhoidliku Chaplini juurest preili Monta Belle't ära meelitada. „Goldwyn'ile“ töötab mitme aasta kestel June Mathis, kes küll vist omas elus rohkem filmmanuskripte kirjutanud on, kui ükski teine maailmas.

Proua Mathis'e suurimaiks teosteks on „4 apokalüptilist ratsanikku“ ja „Ben Hur“.

Kino Euroopa raudteerongis. Pärast seda kui Ameerika rongides kinoetenduste andmine harilikuks nähtuseks saanud, on see viis reisijaile ajaviidet pakkuda ka Euroopasse jõudnud. London-Edinburgh'i liinil sõitval kiirrongil, mida tema kiiruse tõttu hüütakse „flying scotshman“ korraldati esimene niisugune filmietendus, mis reisijate seas niisugust poolehoidu leidis, et seda sõidu kestel mitu korda korrati. Etendus korraldati selleks otstarbeks

eriti sisseseatud salongvagnis, milles istet võisid leida umbes 30 isikut. Rongi kerged võpatused ei mõjunud sugugi piltide selguse peale.

Berliini filmitsensuuri haavatud usutunne. Hiljuti keelati Berliinis film ära, milles peaosas nunn mängis. Noor tütarlaps on juhuse läbi kloostrisse sattunud, mille asupaik tema isa lossi läheduses. Sissemisest sunnist aetuna lahkub neiu, kes veel nunna vannet pole annud, ühel õhtul kloostrist, ja sattub oma isa lossiaeda, kus parajasti karnevaal täies hoos. Tütarlaps, nunna rüüs, kohtab oma isa, kellele püüab selgitada, et sarnasele kergemeelsele pidutsemisele tuleks lõpp teha; sealjuures lepidvad mõlemad ära.

Vaimulik asjatundja, kellele film otsustamiseks ette kant, leidis, et nunna lahkumine kloostrist ja viibimine pidul, kuigi ta oma vannet veel pole annud, usulist tunnet seevõrra raskelt haavata, et filmi ettekande loast tuleb keelduda.

Asjatundja ei vaielnud selle vastu, et nunna osa filmis igapidi sümpaatlikult lähiviidud, kuid nunn ei tohi kloostrist lahkuda ja kloostrerikus rüüs pallil viibida.

Teine asi, mis usulist tunnet haavata, olla asjaolu, et pallil viibiv mungaks maskeeritud teatridirektor tantsijannat käe alt kinni hoidis. Vaimulik asjatundja leidis, et ka maskeeritud mungale lubamata on tantsijannat käe alt kinni hoida.

Maailma suurim filmiteater avati hiljuti Glevelandis, Ohio osariigis, mis mahutab 16000 istekohta ja 8000 seisuplatsi. Ehitus maksis 6.500.000 dollari.

„**Monrose Picture Corp**“, nime all on ellu kutsutud uus Ameerika filmkontsern 6 miljoni dollari põhikapitaaliga.

Nagu Ameerika arhitektide ringis toimepandud ankeedi tagajärjed näitavad, on kavatsus uute teatrite ehitamiseks kulutada ligi 200 miljoni dollari. Suurem osa sellest summast läheb filmteatrite ehitamise peale.

New-Yorgist teatatakse: Filmimise juures Bahama saartel leidis Pariisi filminäitlejanna Jeanette Tolley — kes mitu korda pidi meripõhja laskuma — meripõhjust kastitäre vanu Hispaania kuld dukatisi. Rahade väärtust hinnatakse 49.000 dollari peale.

„**Filmi kaitse**“. Hiljuti asutati Stockholmis „Filmikaitse liit“, mille ülesanne on filmiasjandust kaitsta kõigi kallalekippumiste, takistuste ja tehtavate raskuste eest, tulgu need ametiasutuste või eraisikute poolt. Kõige huvitavam on, et liitu ei kuulu mitte filmitööstuse tegelased, vaid isikud kõigist seltskonna kihtidest.

Reis ümber ilma filmis. Peale selle, kui kaks Ameerika lennuasjanduse ettevõtet juba on alanud ümber maailma lendu, teeb praegu ka Ellen Richteri filmiühing ettevalmistusi ekspeditsiooni väljasaatmiseks, et Willi Wolffi ja Robert Liebmanni poolt kokuseatud manuskripti järele lendu ümber ilma filmida.

Kinematografiline ajakiri

„Film“

ilmub Tallinnas üks kord kuus.

Film toob väärtuslikka kirjutusi kõigilt Filmi teaduse alalt, arvustusi, nalja, uudiseid, pilta j. n. e.

Ajakirja „Film'i“ kuulutuste hind:

$\frac{1}{1}$ lehekülge — 5000 mk.

$\frac{1}{2}$ „ — 2500 „

$\frac{1}{4}$ „ — 1500 „

$\frac{1}{8}$ „ — 1000 „

Kuulutus tekstis 20% kallim.

Kõik kaastööd ja kirjatööd palutakse saata Filmi toimetusesse. Nad peavad olema, ühe lehekülje peal, täieliku autori nime- ning aadressiga.

Toimetusel on õigus lühendada ja muuta kõiki saadetuid käsikirju.

*„Filmi“ toimetus ja talitus on:
Tallinnas, Hobusepea tän. nr. 2, 2*